

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Liability of football clubs for supporters' misconduct. A study into the interaction between disciplinary regulations of sports organisations and civil law

Kleef, R.H.C.van

Citation

Kleef, R. H. C.van. (2016, May 19). *Liability of football clubs for supporters' misconduct. A study into the interaction between disciplinary regulations of sports organisations and civil law*. Meijers-reeks. Eleven International Publishing, Den Haag. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/39683>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/39683>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/39683> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Kleef, R.H.C.van

Title: Liability of football clubs for supporters' misconduct. A study into the interaction between disciplinary regulations of sports

Issue Date: 2016-05-19

Samenvatting (Dutch summary)

AANSPRAKELIJKHEID VAN VOETBALCLUBS VOOR SUPPORTERSGEWELD

Een onderzoek naar de interactie tussen het tuchtrecht van sportorganisaties en burgerlijk recht

1 INLEIDING

Supportersgeweld is onlosmakelijk verbonden met 's werelds meest populaire sport. Wie draait er voor op? Het aanspreken van individuele supporters voor de door hen veroorzaakte schade is om verschillende redenen problematisch. De aandacht richt zich daarom op voetbalclubs. Er zijn twee vormen van aansprakelijkheid van voetbalclubs voor supportersgeweld – tuchtrechtelijke aansprakelijkheid en civiele aansprakelijkheid. In dit onderzoek zijn de tuchten civielrechtelijke aansprakelijkheid van clubs onderzocht vanuit een rechtsvergelijkend, transnationaal- en interactief perspectief. Het onderzoek is toegespitst op de interactie tussen het tuchtrecht van nationale en internationale voetbalbonden en het burgerlijk recht ten aanzien van de aansprakelijkheid van voetbalclubs. Meer specifiek is onderzocht of de tuchtrechtelijke norm betekenis heeft voor de civielrechtelijke aansprakelijkheidsnorm.

2 HET TUCHTRECHT IN DE SPORT EN ZIJN VERHOUDING TOT HET CIVIELE RECHT

De hoofdstukken 2 en 3 geven een overzicht van de totstandkoming, toepassing en toetsing van de tuchtrechtelijke regels in de sport.

Hoofdstuk 2 schetst het juridische kader waarin de nationale en internationale sportorganisaties hun activiteiten vormgeven, met speciale aandacht voor regels van tuchtrechtelijke aard. Uit de rechtsvergelijking tussen de verschillende landen blijkt dat dit kader over de grenzen heen grote gelijkenissen vertoont. Veel problemen worden op eenzelfde manier benaderd en beoordeeld.

Een belangrijke rol is weggelegd voor de vereniging. Het is de meest gebruikte organisatievorm van sportorganisaties. Het verenigingsrecht vormt daarmee de basis van de tuchtrechtelijke aansprakelijkheid van voetbalclubs. Dit rechtsgebied wordt in verschillende Europese landen gekenmerkt door

soepele regels op grond waarvan verenigingen vrij zijn de interne organisatie aan te passen aan hun behoeften.³⁷ De regelgevende bevoegdheid van verenigingen wordt enkel beperkt door dwingende wetsbepalingen, de door de vereniging zelf gecreëerde interne regelgeving en door het specifieke doel waarvoor de vereniging is opgericht.³⁸

Het juridisch bindende karakter van de tuchtrechtelijke normen van sportbonden ten aanzien van individuele sporters en clubs is onderwerp van debat. Volgens de meeste auteurs is de aard van de relatie tussen een vereniging en haar leden institutioneel. Anderen verdedigen dat sprake is van een contractuele rechtsverhouding.³⁹ Per saldo kan de sterk ondergeschikte relatie van de clubs en hun leden ten opzichte van de overkoepelende bond het best worden verklaard vanuit het perspectief van het verenigingsrecht, waarbij de tuchtrechtelijke sanctie als een privaatrechtelijke moet worden gekwalificeerd.⁴⁰ Overigens blijkt dat individuele sporters en clubs die geen lid zijn van de overkoepelende bond in de praktijk toch óók gebonden zijn aan de tuchtrechtelijke normen van de bond, hetzij door middel van een indirecte relatie gebaseerd op de lidmaatschapsketen hetzij door middel van een licentieovereenkomst met de bond.⁴¹

Hoewel de autonomie van een vereniging om zichzelf te organiseren groot is, kan zij bij normoverschrijding niet zomaar een straf opleggen aan individuele sporters of clubs. Voor het rechtsgeldig opleggen van een tuchtrechtelijke straf, moet namelijk aan een aantal eisen worden voldaan.⁴² Zo dienen de sancties uitdrukkelijk in de regelgeving te zijn vermeld en in overeenstemming te zijn met de beginselen van gelijke behandeling en het evenredigheid. Bovendien moeten procedurele rechten worden gewaarborgd. Voor dit onderzoek was verder de vraag belangrijk of schuld is vereist voor de rechtsgeldige oplegging van een tuchtrechtelijke straf – of dat ook risicoaansprakelijkheid is toegestaan. Daarover bestaan in jurisprudentie en literatuur uiteenlopende opvattingen. Niettemin kan worden vastgesteld dat het standpunt dat schuld een absoluut vereiste is, moeilijk valt te verenigen met de bevestiging door verschillende nationale rechters van tuchtrechtelijke straffen die zijn opgelegd zonder dat schuld is vereist of is komen vast te staan (de meerderheid van de dopinggevallen).⁴³

De tuchtrechtelijke straf kan worden getoetst door een nationale rechter of door arbiters. Deze toetsing staat centraal in *hoofdstuk 3*. Daaruit blijkt hoezeer

37 Hoofdstuk 2.2.

38 Hoofdstuk 2.3.

39 Hoofdstuk 2.4.

40 Hoofdstuk 2.7.

41 Hoofdstuk 2.5.

42 Hoofdstuk 2.8.

43 Hoofdstuk 2.8.

de private regels van de sportbonden en het nationale civiele recht met elkaar zijn verbonden.

De nationale rechter toetst de tuchtrechtelijke straf aan de eigen regels van de vereniging alsmede aan het toepasselijke nationale materiële recht. In alle onderzochte landen is de omvang van de toetsing beperkt. Over het algemeen wordt slechts gecontroleerd of de bond in redelijkheid tot de beslissing tot strafoplegging had kunnen komen en deze niet in strijd is met de wet.⁴⁴ Aan sportverenigingen wordt derhalve een grote beoordelingsruimte toegekend.

In de meeste gevallen is in de reglementen van sportbonden voorgeschreven dat tuchtrechtelijke straffen worden getoetst door arbitrage. Omdat arbitrage een vorm is van private geschillenbeslechting, wordt de procedure bijna volledig beheerst door regels van nationaal recht. Dat heeft als gevolg dat nationale concepten van privaatrecht hun toepassing vinden in die arbitrage. Bijvoorbeeld ten aanzien van de beoordeling van de geldigheid van de overeenkomst tot arbitrage en de vraag of tuchtrechtelijke sancties al dan niet vatbaar zijn voor arbitrage. De toepasselijke arbitrageregels schrijven verder ook voor welke procedurele en materiële regels het scheidsgerecht moet toepassen bij de toetsing van de straf.⁴⁵ Aangezien de grote meerderheid van de internationale sportbonden in Zwitserland is gevestigd, is in de meeste gevallen Zwitsers recht van toepassing.⁴⁶ In die gevallen zal gelden dat zonder andersluidende rechtskeuze, de sanctie die door het CAS is opgelegd, moet worden getoetst aan het Zwitserse materiële recht.

De uitspraak van een scheidsgerecht kan vervolgens worden aangevochten bij een nationale rechter. De mogelijkheid van toetsing is in alle onderzochte rechtsstelsels beperkt. Bovendien kan een arbitrale uitspraak slechts marginaal worden getoetst.⁴⁷ Evenwel kunnen nationale rechtsregels de reglementen van sportbonden door deze toetsing beïnvloeden. Als een nationale rechter een arbitrale uitspraak vernietigt, kan het bovendien voor een sportbond noodzakelijk zijn de eigen regels aan te passen. In dit opzicht blijkt het Zwitserse Federale Hooggerechtshof in het bijzonder van belang ten aanzien van de regulering van de internationale sport. Dat is de enige instelling die in een positie verkeert om direct invloed uit te oefenen op het CAS door middel van zijn rechtspraak.⁴⁸

Het feit dat zowel in arbitrage als bij de toetsing door de nationale rechter tuchtrechtelijke sancties marginaal worden getoetst, versterkt de macht van de private regelgeving van sportorganisaties. Desalniettemin blijken er ook voldoende waarborgen te bestaan.

44 Hoofdstuk 3.2.

45 Hoofdstuk 3.3.1.

46 Hoofdstuk 3.3.1.5.

47 Hoofdstuk 3.3.2.

48 Hoofdstuk 3.3.2.3

3 TUCHTRECHTELIJKE EN CIVIELRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID VAN VOETBALCLUBS VOOR SUPPORTERSGEWELD

Het zwaartepunt van dit onderzoek ligt op de analyse en ontwikkeling van de gronden van aansprakelijkheid van voetbalclubs voor schade door supportersgeweld (hoofdstukken 4-6). De vraag die dit deel van het onderzoek poogt te beantwoorden is of voetbalclubs volgens het nationale civiele recht aansprakelijk kunnen worden gesteld voor supportersgeweld en welke rol hierin is weggelegd voor de tuchtrechtelijke regels van voetbalbonden.

Nationale en internationale voetbalbonden hebben specifieke regels tot stand gebracht die clubs rechtstreeks aansprakelijk houden voor het gedrag van hun supporters. Om vast te stellen of deze aansprakelijkheidsregels volstaan voor de afhandeling van schade, wordt in *hoofdstuk 4* de toepassing van deze tuchtrechtelijke aansprakelijkheid in de praktijk behandeld.

De reglementen van internationale en nationale voetbalbonden bevatten twee verschillende vormen van tuchtrechtelijke aansprakelijkheid van clubs.⁴⁹ In de eerste plaats is bepaald dat de organiserende club verantwoordelijk is voor de handhaving van orde en veiligheid in het stadion, en dat haar aansprakelijkheid wordt verondersteld wanneer supporters zich hebben misdragen. In de tweede plaats rust op zowel de organiserende club als de bezoekende club een risicoaansprakelijkheid voor bepaalde handelingen van de eigen achterban.

Deze – interne – aansprakelijkheidsregels voor supportersgeweld worden regelmatig door verschillende voetbalbonden toegepast. Het komt zelden voor dat overheidsrechters worden gevraagd om tuchtrechtelijke sancties voor supportersgeweld te toetsen.⁵⁰ In de paar Franse en Duitse zaken die in de literatuur worden besproken staat de rechtsgeldigheid van de verschillende (risico)aansprakelijkheidsregels voor supportersgeweld centraal. Uit het jurisprudentieonderzoek blijken beide vormen van tuchtrechtelijke aansprakelijkheid, te weten aansprakelijkheid op grond van veiligheid in en rondom het stadion en risicoaansprakelijkheid voor bepaalde handelingen van de eigen achterban, juridisch aanvaardbaar.⁵¹ Daarbij is niet alleen de vrijheid van verenigingen hun eigen regels te ontwerpen van belang, maar ook het ontbreken van een directe relatie van voetbalbonden met de supporters. Het aanspreken van clubs is voor voetbalbonden praktisch gezien het enige middel om tegen supportersgeweld te ageren. Daarbij verwerpen de meeste rechters en auteurs de gedachte dat aansprakelijkheid zonder schuld niet zou kunnen bestaan, getuige het grote aantal uitzonderingen op dit ‘beginsel’ in het civiele

49 Hoofdstuk 4.2.

50 Zie Hoofdstuk 3 voor de toetsing van tuchtrechtelijke sancties in het algemeen.

51 Hoofdstuk 4.3.

recht.⁵² Belangrijker nog is dat aansprakelijkheid zonder schuld kan worden gerechtvaardigd door het algemeen belang gelegen in de bestrijding van supportersgeweld.

Hoofdstuk 5 schetst een algemeen kader voor de civiele aansprakelijkheid van voetbalclubs voor supportersgeweld. Onderzocht is of voetbalclubs aansprakelijk kunnen worden gehouden voor het gedrag van hun supporters op grond van het contractenrecht en/of het aansprakelijkheidsrecht..

Voor aansprakelijkheid van organiserende, in de regel thuis spelende, clubs is vereist dat de benadeelde bewijst dat de club zijn zorgplicht heeft geschonden, ongeacht of de uiteindelijke grondslag is gelegen in het contractenrecht of de onrechtmatige daad.⁵³ Over het algemeen worden aan de in het geding zijnde belangen – eigendom en persoonlijke integriteit – hoge waarde toegekend en vereisen die dus een hoge zorgvuldigheidsmaatstaf. Supportersgeweld is een bekende risicofactor bij het organiseren van voetbalwedstrijden, waarbij de voorzienbare schade aanzienlijk kan zijn.

Het verweer van clubs tegen aansprakelijkheid, inhoudende dat absolute veiligheid onmogelijk is te waarborgen of dat zware veiligheidsmaatregelen ongewenst zijn, zal niet overtuigen. De organiserende club is nu eenmaal de enige partij die invloed heeft op de veiligheid in zijn stadion. De club kan bepalen en organiseren dat voorwerpen die kunnen dienen tot zelfverdediging buiten het stadion blijven. Voor de veiligheid in een stadion is men derhalve aangewezen op de organiserende club.

Uit Franse jurisprudentie blijkt dat de civielrechtelijke aansprakelijkheid van voetbalclubs stevig is geworteld in het contractenrecht. Professionele voetbalclubs worden geacht de veiligheid in het stadion te garanderen en zijn dientengevolge bijna automatisch aansprakelijk indien schade zich voordoet als gevolg van supportersgeweld.⁵⁴ De enige zaak uit Engeland versterkt het idee dat supportersgeweld een bekend risico is, waarop clubs op straffe van aansprakelijkheid adequaat dienen te reageren.⁵⁵ In Duitsland blijkt aansprakelijkheid op grond van schending van de zorgvuldigheidsnorm minder eenvoudig. De rechtelijke instanties zijn terughoudend met een zorgvuldigheidsnorm zoals die is geformuleerd in de Franse rechtspraak. In de meeste gevallen werden clubs geacht aan hun zorgplicht te hebben voldaan. Niettemin is er ook in Duitsland reeds een club aansprakelijk gesteld, zodat geen systematische aversie is te ontdekken tegen aansprakelijkheid van voetbalclubs op grond van schending van hun zorgplicht.⁵⁶

52 Hoofdstuk 4.4.

53 Hoofdstuk 5.2.2; 5.3.2.

54 Hoofdstuk 5.3.3.1.

55 Hoofdstuk 5.3.3.2.

56 Hoofdstuk 5.3.3.3.

Uit de onderzochte jurisprudentie is verder af te leiden dat van de clubs ten minste wordt verwacht dat zij voldoen aan de relevante normen die in de reglementen van de internationale en nationale bonden zijn opgenomen.⁵⁷ Overigens blijkt uit *Stichting Bestrijding Antisemitisme/ADO Den Haag* dat, hoewel de beoordeling van preventieve maatregelen mede wordt bepaald door de geldende voorschriften van de bond, naleving van deze regels niet betekent dat ook aan de concrete zorgvuldigheidsnorm is voldaan. Naleving van de regels op zich is dan ook niet altijd voldoende om aan aansprakelijkheid te ontsnappen.

De vereiste voorzorgsmaatregelen dienen zeer streng te zijn, gezien de betrokken belangen, het gevaar van de activiteit en de voorzienbaarheid van schade. Zelfs zo streng, dat het in de praktijk vrijwel onmogelijk zal zijn daaraan te voldoen. Vooral in Duitsland hebben de rechters er moeite mee om een zorgplicht toe te passen die hoog genoeg is voor preventie van toekomstige schade, zonder dat die zich praktisch manifesteert als een risicoaansprakelijkheid.⁵⁸ De jurisprudentie toont uiteindelijk aan dat organiserende clubs een strenge zorgplicht hebben tegenover hun contractspartners en derden en dat aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door supportersgeweld een zeer reële mogelijkheid is. Deze constatering doet de vraag rijzen of wenselijk is dat de aansprakelijkheid van clubs voor supportersgeweld afhankelijk is van een schending van de concrete zorgvuldigheidsnorm.

Ook de bezoekende club heeft een zorgplicht. Gelet op de veiligheidsrisico's is het niet onredelijk om van een bezoekende club te eisen dat zij maatregelen neemt ter voorkoming van wangedrag van de eigen achterban; bijvoorbeeld door het nemen van surveillancemaatregelen of door het organiseren van verplicht vervoer naar uitwedstrijden. Dit zijn aspecten die een bezoekende club – tot op zekere hoogte – kan controleren. Als echter niet kan worden vastgesteld dat de bezoekende club zijn zorgplicht heeft geschonden, leidt dat tot de ongewenste situatie dat de organiserende club volledig aansprakelijk kan worden gehouden; ook in het geval dat de supporters van de bezoekende club opzettelijk rellen met als doel de organiserende club te beschadigen.⁵⁹

Verder blijkt uit dit onderzoek dat aansprakelijkheid van clubs op grond van een schending van hun zorgplicht niet kan worden vastgesteld voor schade veroorzaakt buiten het stadion, tenzij de club nalatig is geweest bij informatieverstrekking aan de politie.⁶⁰

Ook ten aanzien van racistische uitlatingen van supporters blijkt aansprakelijkheid van clubs op grond van hun zorgplicht moeilijk vast te stellen. Meer nog dan bij andere vormen van supportersgeweld zijn racistische uitlatingen vrijwel onmogelijk te voorkomen. Het is dan ook onwaarschijnlijk dat aanspra-

57 Dit werd behandeld in Hoofdstuk 6.2.4.

58 Hoofdstuk 5.3.4.

59 Hoofdstuk 5.4.1.

60 Hoofdstuk 5.4.2.

kelijkheid met succes zal worden vastgesteld, tenzij de club volledig passief is gebleven of haar eigen interne regels heeft geschonden.⁶¹

Uit het jurisprudentieonderzoek blijkt dat veel ruimte bestaat voor een feitelijke interpretatie van de omvang van de zorgplicht. Deze ruimte leidt tot rechtsonzekerheid voor alle betrokken partijen, temeer omdat de bewijslast voor vaststelling van schending van deze (onduidelijke) norm op de benadeelde van supportersgeweld ligt. Nu de zorgvuldigheidsnorm tot extreme hoogte moet stijgen om supportersgeweld te kunnen voorkomen, wordt daarmee de schuldaansprakelijkheid ver opgerekt. Bovendien kan een club niet altijd worden aangesproken op grond van schending van zijn zorgplicht, terwijl de ernst en omvang van de schade het onwenselijk maken dat de club vrijuit gaat. Tegen deze achtergrond is *hoofdstuk 6* gewijd aan de toepassing van risicoaansprakelijkheid – de tuchtrechtelijke aansprakelijkheidsnorm – in het civiele recht.

Rechtens uit de verschillende rechtsstelsels blijken bereid interne, private, regelgeving toe te passen, hetzij als hulpmiddel bij het vaststellen van de concrete zorgplicht, hetzij rechtstreeks door daarmee de tekortkoming of onrechtmatige daad vast te stellen.⁶² In lijn daarmee is het zeer waarschijnlijk dat Europese rechtbanken ertoe zullen worden bewogen schending van de zorgplicht vast te stellen indien sprake is van schending van de regels van voetbalorganisaties. Gezien de meer progressieve benadering in de Nederlandse rechtspraak is in het bijzonder niet ondenkbaar dat de private normen directe toepassing zullen vinden bij de Nederlandse rechter.

De tuchtrechtelijke risicoaansprakelijkheidsregel is het enige bestaande rechtsinstrument dat voorziet in het vraagstuk van aansprakelijkheid van clubs voor supportersgeweld. Daar private regelgeving aan invloed wint, is van belang de toepasselijkheid van de tuchtrechtelijke risicoaansprakelijkheid in het civiele recht nader te onderzoeken. Diverse argumenten ondersteunen de toepassing van deze tuchtrechtelijke regel in het civiele aansprakelijkheidsrecht.⁶³

De vergelijking tussen de risicoaansprakelijkheidsregel voor supportersgeweld en bestaande normen voor risicoaansprakelijkheid voor derden lijkt op het eerste gezicht problematisch.⁶⁴ Een risicoaansprakelijkheid van de organiserende club voor supportersgeweld in de vorm van een 'algemene risicoaansprakelijkheid' (*strict liability for risk*) lijkt echter aanvaardbaar.⁶⁵ De ratio van een algemene risicoaansprakelijkheid is dat degene die profiteert van een gevaarlijke activiteit ook de daarmee samenhangende verliezen dient

61 Hoofdstuk 5.4.3.

62 Hoofdstuk 6.2.

63 Hoofdstuk 6.3.

64 Hoofdstuk 6.4.2.

65 Hoofdstuk 6.4.3.

te dragen.⁶⁶ Voetbalclubs die deelnemen aan competitie- en andere officiële wedstrijden profiteren van deze activiteit – zowel financieel als anderszins – en vallen dus onder de ratio legis van de algemene risicoaansprakelijkheid. Bovendien kan supportersgeweld worden gekwalificeerd als gevaarlijk; in die zin dat het inherent is aan de activiteit en dat het van een zodanige intensiteit is dat zelfs zeer strenge voorzorgsmaatregelen het gevaar niet kunnen elimineren.

Uit de toetsing van de tuchtrechtelijke regel aan de Principles of European Tort Law (PETL) blijkt dat risicoaansprakelijkheid voor supportersgeweld een acceptabele toevoeging aan het huidige juridische kader zou vormen.⁶⁷ Het hangt echter af van het rechtssysteem of een wetgevende inspanning nodig is om een dergelijke regel te introduceren. Het is niet ondenkbaar dat het debat over civielrechtelijke risicoaansprakelijkheid voor supportersgeweld eerst zal aanvangen nadat een onbevredigende rechterlijke uitspraak is gedaan.

Ook de situaties van supportersgeweld waarin aansprakelijkheid op grond van een schending van de zorgplicht problematisch is, zijn getoetst aan de PETL. Risicoaansprakelijkheid van bezoekende clubs voor schade veroorzaakt door hun eigen aanhang binnen het stadion zou een passende oplossing zijn voor dit probleem, omdat daarmee aan alle PETL-vereisten wordt voldaan.⁶⁸ Dat is anders voor schade veroorzaakt door supporters buiten het stadion. Risicoaansprakelijkheid van de club is dienaangaande niet haalbaar in het licht van het huidige wettelijk kader.⁶⁹ Ook voor racistische uitlatingen is risicoaansprakelijkheid van de club geen oplossing. De meeste rechtssystemen dulden risicoaansprakelijkheid slechts in de vorm van specifieke regels en vaak ook alleen voor personen- en zaakschade.⁷⁰

Gezien de voordelen van risicoaansprakelijkheid – vooral in de vorm van rechtszekerheid – zou het wenselijk zijn als risicoaansprakelijkheid van de organiserende club voor supportersgeweld binnen het stadion als civielrechtelijk concept zou worden aanvaard. Met betrekking tot schade veroorzaakt door de supporters van de bezoekende ploeg, zou een risicoaansprakelijkheid vergelijkbaar met de in het tuchtrecht ontwikkelde regel een nuttige aanvulling op het systeem kunnen bieden. De toepassing van een dergelijke regel neemt de onredelijke ongelijkheid tussen organiserende en bezoekende clubs weg. Voorgesteld wordt dan ook om civiele aansprakelijkheid van clubs in te richten naar het tuchtrechtelijke model. Dat zou in het kort inhouden dat de organiserende club aansprakelijk is voor handelingen van haar eigen supporters op grond van risicoaansprakelijkheid, alsmede uit contract en/of onrechtmatige daad voor schade die het gevolg is van onvoldoende veiligheidsmaatregelen.

66 PETL Text and Commentary 2005, Introduction to Chapter 5.

67 Hoofdstuk 6.4.3.

68 Hoofdstuk 6.5.1.

69 Hoofdstuk 6.5.2.

70 Hoofdstuk 6.5.3.

De bezoekende club is aansprakelijk voor (bepaalde) handelingen van haar eigen supporters op grond van risicoaansprakelijkheid. Worden deze handelingen mogelijk gemaakt door een gebrekkige organisatie, dan zijn beide clubs hoofdelijk aansprakelijk.

De uiteindelijke beslissing of voetbalclubs risicoaansprakelijk zouden moeten worden gehouden voor schade veroorzaakt door supportersgeweld is er één van politieke aard. Namelijk, wie (of: wiens verzekeraar) is het meest aangewezen om de schade veroorzaakt door supportersgeweld te vergoeden? Bij het nemen van een dergelijke beslissing is het van belang het fenomeen supportersgeweld in volle omvang – en dus met oog voor de tuchtrechtelijke aansprakelijkheid – te beschouwen.

